

Проведений нами експеримент у цілому мав позитивні результати, які полягали в тому, що при поєднанні навчання з посиленою різноманітною продуктивною працею члени бригади проходили свою першу школу трудового життя і виховання високої відповідальності за доручену справу, створювалися умови для особистісного вибору, розвитку ініціативи, опанування основами агротехнічних знань, передовим досвідом високопродуктивної праці.

В учнів формувалися суспільно-значущі мотиви трудової діяльності, прагнення зробити свій внесок у розвиток сільськогосподарського виробництва, усвідомлювалося значення дальшого розвитку сільського господарства в економічному потенціалі кожного регіону України.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гіталов А.В., Калиниченко Н.А., Ткаченко И.Г. Земля ждет молодых (Проблемы трудового воспитания сельских школьников) / А.В. Гиталов, Н.А. Калиниченко, И.Г. Ткаченко // Правда. – 1980. – 21 ноября. – С. 2.
2. Гіталов О.В. Ти на землі – господар / О.В. Гіталов // Молодий комунар. – 1977. – 25 жовтня.
3. Гіталов О.В. Повтори себе в учневі / О.В. Гіталов // Кіровоградська правда. – 1978. – 26 березня.
4. Звернення учасників зустрічі наставників сільської молоді до всіх наставників, ветеранів праці, передовиків сільськогосподарського виробництва: «Досвід, майстерність і звичку нашу працювати на совість – тобі у спадок, сільська молодь!» // Кіровоградська правда. – 1978. – 29 березня.
5. Калиниченко Н.А., Гиталов А.В. Воспитать достойную смену. Из опыта работы Комышеватовской школы Новоукраинского района Кировоградской области. УССР. Пособие для учителей / Н.А. Калиниченко, А.В. Гиталов. – М.: Просвещение, 1985. – 96 с.
6. Калініченко Н.А. Вчимося у гіталовців / Н.А. Калініченко // Радянська школа. – 1972. – № 4. – С. 15-19.
7. Калініченко Н.А. З учнівської виробничої – на колгоспне поле / Н.А. Калініченко // Радянська школа. – 1975. – № 7. – С. 42-46.
8. Калініченко Н.А. Наставництво в трудовому вихованні сільських школярів. В зб.: Методика трудового навчання. МО УРСР / Н.А. Калініченко // – К.: Рад. школа, 1982. – С. 53-57.
9. Калініченко Н.А. Олександр Гіталов. Хліборобські університети / Н.А. Калініченко // Молодь і ринок № 3(13). Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2005. – С. 142-144.
10. Калініченко Н.А. Формування інтересу до праці в сільському господарстві. МО УРСР / Н.А. Калініченко // – К.: Радянська школа, 1980. – 108 с.
11. Калініченко Н.А. Школа юних гіталовців. З досвіду роботи Комишуватської школи Кіровоградської області по трудовому вихованню учнів / Н.А. Калініченко // – К.: Знання УРСР, 1984. – 48 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Калініченко Надія Андріївна – професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри біології та методики її викладання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Заслужений учитель України.

Наукові інтереси: організація навчально-виховного процесу в сучасній школі; трудова підготовка учнівської молоді; педагогіка вищої школи; вивчення педагогічної спадщини педагогів – гуманістів В.О. Сухомлинського, І.Г. Ткаченка, О.А. Захаренка.

УДК 377.35

ГОЛОВНИЙ ХЛІБОРОБ УКРАЇНИ

Василь Клюй

У статті подані спогади автора про великого хлібороба Кіровоградщини Олександра Васильовича Гіталова, виокремлений його наукові та практичні нароби у сільськогосподарській галузі.

Ключові слова: хлібороб, механізатор, культура землеробства, депутат, тракторна бригада.

Актуальність теми. Мабуть, ще не один десяток років, а то і цілих поколінь хліборобів України в пам'яті народу залишатиметься Головним хліборобом України Олександр Васильович Гіталов.

З 74 років мого трудового стажу на хліборобській ниві я 30 років добре знав, що багато важливих рішень було здійснено в АПК Кіровоградщини з ініціативи О.В.Гіталова. Нині, коли Україна перетворюється у основного постачальника зернових в багато країн світу постає проблема виховання людей хліборобської праці. Доцільно це зробити на прикладі життя та діяльності О.В.Гіталова.

Мета статті полягає у популяризації досвіду роботи О.В.Гіталова, здійснення трудового виховання молоді на прикладі життя та діяльності великого хлібороба.

Аналіз актуальних досліджень. З під пера О.В.Гіталова вийшло 7-8 книг [3-7]. Вони не є об'ємними, але у кожній строчці яких віє полем, любов'ю до землі, техніки, до майбутніх хліборобів [3-8].

Були порівняно вдалі спроби М.М.Волока здійснити узагальнення наукових основ сільськогосподарської діяльності механізатора-новатора [2].

Напевно найбільш психолого-педагогічно описала діяльність О.В.Гіталова директор Комишуватської загальноосвітньої, трудової, політехнічної середньої школи Новоукраїнського району. [1]

Виклад основного матеріалу. Перша моя зустріч з ним сталася у 1947 році. Тоді секретар Компаніївського райкому партії С.Ф.Березняк зібрав нас, молодих голів колгоспів і директорів МТС, і повів у Малопоміччанську МТС вивчати досвід роботи перших тракторних бригад в колгоспі села Комишувате. А весною 1949 року, коли за підсумками 1948 року за високий урожай зернових культур трактористи бригади Гіталова – Ткаченко, Кравчук, Кульчицький і Перчун – були нагороджені орденами Трудового Червоного прапора, а Гіталову О.В. присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці – керівників колгоспів, бригадирів тракторних бригад: Витязівського (був такий район), Бобринецького, Компаніївського і Рівнянського (був такий район) запросили на кущовий семінар з вивчення організації роботи тракторних бригад у Малопоміччанській МТС. Там ділився досвідом роботи О.В.Гіталов.

Тоді він на ще не великому досвіді переконував усіх керівників, що зміцнення тракторних бригад потрібно робити в кожному господарстві, бо вся техніка з МТС передана господарствам. Все для тракторних бригад – основи виробництва на полі і на фермі.

І ще на одному питанні наголошував Гіталов – підготовці і перепідготовці механізаторів в училищах механізації. Тоді його порада була поглядом у майбутнє: без механізації усіх процесів сільгоспвиробництва прогресу не буде.

І ще незабутня зустріч з Гіталовим відбулася у 1958 році у Вищій партійній школі при ЦК КПУ – тоді він уже був двічі Герой Соціалістичної Праці, депутат Верховної Ради СРСР. Тоді з Кіровоградської області навчалось в цій школі 12 чоловік.

Ми пишались тим, що в такій школі перед слухачами на трибуні наш земляк – честь і слава Кіровоградщини. Основа розмови Гіталова була прикута до вирішення питання переходу вирощування кукурудзи, соняшника, інших культур силами механізаторів, а для цього, він говорив, головне – це зміцнення бази тракторних бригад в кожному господарстві.

Ректор партійної школи Чеканюк А.Т. доручив кіровоградським слухачам школи Базуну Володимиру і мені, щоб ми свої випускні роботи написали з питань ефективного використання машино-тракторного парку в колгоспі на базі бригади О.В.Гіталова. Доручення було виконано. Допомогли О.В.Гіталов і голова колгоспу В.К.Поповкін.

У березні 1949 року гіталовці в газеті "Кіровоградська правда" звернулися до механізаторів області: "Зробимо всі тракторні бригади передовими". Спочатку появилось сто таких бригад, а до кінця року – більше п'ятисот. Бригади почали активно застосовувати груповий метод роботи при збиранні врожаю. Завдяки цьому скорочуються строки проведення жнив, краще здійснюється технічне обслуговування агрегатів, використання транспорту. Цей новий метод, організований в бригаді Гіталова, швидко поширювався по всій області.

Виклад основного матеріалу. Ще в перші повоєнні роки Гіталов думав, як звільнити жінок від тяжкої праці на обробітку кукурудзи, буряків, соняшнику. О.В.Гіталов поїхав у Воронеж до кукурудзівника М.Мануковського, який в газетах розповідав про свою агротехніку вирощування кукурудзи. Вивчивши його досвід, О.В.Гіталов пішов далі. Сформував в бригаді три екіпажі з повним набором причіпного інвентарю. Кожний екіпаж вирощував 100 га кукурудзи. Досвід, який вивільнив жінок від тяжкої праці, став основою звернення механізаторів тракторної бригади Гіталова до всіх механізаторів України наслідувати їхній приклад. Гіталовський заклик: "Кукурудза – культура механізаторів!", пролунав на всю Україну.

Гіталов стверджував: щоб запровадити комплексну механізацію у рільництві, потрібно постійно підвищувати професійно-технічний рівень працівників сільського господарства. Головною фігурою на селі став механізатор, тому потрібно здійснювати перепідготовку механізаторських кадрів. За його пропозицією у 1962 році на базі колгоспу імені ХХ з'їзду КПРС була створена школа, в якій навчались трактористи. Так почався механізаторський всеобуч із закликом: "Живеш на селі – знай техніку!". У колгоспах і радгоспах в зимовий час почали діяти агротехнічні школи, курси трактористів. Зазначений колгосп став базовим господарством з впровадження у виробництво передових методів, бригада Гіталова стала Всесоюзною школою передового механізаторського досвіду, їй дістала назву "Степова академія" в Комишуватому.

Працюючи після закінчення Вищої партійної школи в Устинівському, Бобринецькому, Компаніївському районах, я не втрачав зв'язок з Гіталовим. З головами колгоспів ми їздили в тракторну бригаду Гіталова для вивчення досвіду колгоспу і бригади, що ефективно допомагало в роботі більшості господарств названих районів. Можна було почути від багатьох механізаторів: працюємо по-гіталовськи.

Відпрацювавши технологію вирощування кукурудзи і соняшника на полях свого господарства, Гіталов почав вести підготовку з повної механізації вирощування цукрових буряків, якими в основному займались жінки. В області повної механізації по цій культурі ще не було.

Тоді Гіталов поїхав у Жашківський район Черкаської області до бригадира тракторної бригади С.Н.Парубка, який уже в основному почав вирощування цукрових буряків за новою технологією силами механізаторів.

Взявши жашківську технологію і розробки інституту механізації та інституту цукрових буряків ААНУ з урахуванням засушливих умов зони степу, Гіталов разом з агрономами розробили і впровадили

технологію вирощування цукрових буряків силами механізаторських бригад, звільнивши жінок від тяжкої роботи.

С.Н.Парубок і О.В.Гіталов, обидва двічі Герої Соціалістичної Праці, бригадири тракторних бригад – хлібороби від Бога, постійно працювали над удосконаленням технологій вирощування всіх сільськогосподарських культур.

На початку 1960 Гіталов почав вести активну роботу разом з правлінням колгоспу по зміцненню матеріально-технічної бази тракторної бригади, майстерні по ремонту і технічному обслуговуванню тракторів, комбайнів і сільгоспмашин, потім і обладнання для тваринницьких ферм. Це дало змогу підвищити ефективність зайнятості механізаторів у зимовий період, зменшивши витрати на проведення ремонтів у районній сільгосптехніці. Це призвело до протистояння з сільгосптехнікою, яка вимагала всі ремонти проводити у її майстернях, що призводило до значних збитків в колгоспах.

Тоді в травні 1969 року О.В. Гіталов, як член Президії Верховної Ради СРСР, звернувся до Генерального секретаря ЦК КПРС Л.І.Брежнєва по цьому важливому питанню – покращення умов праці механізаторів, їх зайнятості у зимовий період і оплаті праці. Це питання розглядалось в Раді Міністрів СРСР, де що покращилося забезпечення колгоспів запасними частинами і іншими ремонтними матеріалами. Проте протистояння між сільгосптехнікою і колгоспами не закінчилося.

Починаючи з грудня 1964 року, як я почав працювати начальником обласного управління сільського господарства, наші стосунки з Гіталовим перейшли на найвищий рівень з усіх питань організації, управління і ефективності ведення сільського господарства, і особливо роботи з кадрами механізаторів усіх рівнів, управління, оплати праці, турботи про механізаторів.

В 1968 році вперше в бригаді О.В.Гіталова зібралися бригадири тракторних бригад, Герої Соціалістичної Праці (тоді їх було 6) і головні інженери районних управлінь сільського господарства. Вирішили таку раду проводити один раз у квартал – з питань ефективного використання машино-тракторного парку, зміцнення матеріальної бази тракторних бригад, оплати праці механізаторів, підвищення культури землеробства і на цій основі збільшувати виробництво сільгосппродукції.

Головою цієї демократичної Ради – одногосно затвердили О.В.Гіталова.

У 1970 році на раді бригадирів і інженерів за пропозицією Гіталова було розглянуто питання про організацію кращого збереження тракторів, автомобілів і комбайнів і на цій основі продовжити їх експлуатацію впродовж всього амортизаційного періоду без капітального ремонту.

Першу таку роботу організували механізатори Ульяновського району. Вони звернулися до всіх механізаторів області із закликом "Увесь амортизаційний період – без капітального ремонту!". Керівництво області підтримало цю ініціативу, звернення було опубліковано в обласній і в районних газетах, в газеті "Сільські вісті". Механізатори області підтримали цей дуже важливий заклик.

Гіталов разом з членами ради та інженерами облуправління сільського господарства - розробили і рекомендували колгоспам і радгоспам запровадити в господарствах експлуатаційні книжки для кожного механізатора, в якій відмічені всі дані про машини, на яких він працює. В кінці книжки указані, які надбавки, доплати і премії належать механізатору згідно із затвердженими умовами. При роботі на тракторі без капітального ремонту протягом всього амортизаційного строку трактористу-машиністу виплачуються 80% від економії на ремонті трактора. Такі книжки протягом 1970 року було вручено всім механізаторам. Друга важлива пропозиція Гіталова разом з агрономами була – провести змагання орачів, починаючи з господарства, району, і потім змагання тих, хто зайняв перше місце, запросити на обласне змагання. Перше обласне змагання орачів пройшло на полях тракторної бригади Гіталова в серпні 1972 року, його було широко висвітлено в районних і обласній газетах і газеті "Сільські вісті". На обласному змаганні орачів був присутній заступник міністра сільського господарства Козирев М.М., який широко пропагував потім цей досвід в областях України. Це був важливий крок хліборобів Кіровоградщини на шляху до високої культури землеробства, підвищення врожайності всіх культур. Після змагання орачів Гіталов і члени ради вирішили організувати змагання за краще технічне обслуговування машино-тракторного парку майстрами-налагодчиками.

У перший день, 12 вересня 1970 року, на територію Кіровоградської дослідної станції приїхали на своїх тракторах механізатори, які весь амортизаційний строк працюють без капітального ремонту. Таких було 205 чоловік. Другого дня до колгоспу "Україна" Кіровоградського району приїхали на автомобілях автотехдопомоги майстри-налагодчики. Спеціальна комісія проводила перевірку комплектності цих машин і виконання робіт з технічного обслуговування тракторів, які були поставлені на технічний догляд. О.В.Гіталов переможцям майстрам-налагодчикам особисто вручив грамоти і премії. У жовтні 1972 року Міністр сільського господарства СРСР Полянський Д.С. запросив на засідання колегії міністерства групу керівників господарств області: Шліфера Л.Й., Шевченка Т.І., Гуртового В.М., Адоніна І.Г., Гіталова О.В. і начальника обласного управління сільського господарства. На колегії розглядався досвід господарств Кіровоградської області з ефективного використання машино-тракторного парку, підвищення культури землеробства і закріплення кадрів механізаторів і їх оплати, зміцнення ремонтної бази в колгоспах і радгоспах. Колегія прийняла рішення провести Всесоюзний семінар-нараду з питань забезпечення механізаторськими кадрами сільськогосподарського виробництва в Кіровоградській області в листопаді 1974 року.

Такий семінар-нарада відбувся, на нього приїхали представники усіх республік і областей СРСР. Відбулася велика і ділова розмова про подальші шляхи підготовки і перепідготовки кадрів механізаторів, матеріально-технічного забезпечення колгоспів і радгоспів, про оплату праці механізаторів та їх закріплення в господарствах.

Керували цією нарадою Міністр сільського господарства СРСР, член Політбюро ЦК КПРС Полянський Д.С., перший заступник Голови Ради Міністрів України Кальченко Н. Т. Присутніми були міністри сільського господарства усіх республік і керівники колгоспів, радгоспів та інших організацій. Делегації відвідали тракторну бригаду Гіталова, тракторні бригади в Знам'янському, Новоархангельському, Бобринецькому, Кіровоградському і інших районах.

Всі члени делегацій відвідали також першу в Україні Міжгосподарську школу підготовки і перепідготовки кадрів колгоспів і радгоспів. Головна задача школи – вивчення передового досвіду в других республіках і за рубежем, передових господарствах області і активне впровадження нового у виробництво. Все це сприяло тому, що область за 20 років 11 разів була учасником ВДНГ СРСР і ВДНГ України. Тисячі механізаторів, тваринників і інших спеціалістів були нагороджені золотими, срібними і бронзовими медалями і орденами, а 29 бригадирів тракторних бригад за цей період стали Героями Соціалістичної Праці – це майже всі учні, які навчалися в Степовій академії Гіталова. В жодній області України не було стільки Героїв-бригадирів, як на Кіровоградщині. Всі вони були членами демократичної Ради механізаторів, що знаходилась в бригаді О.В.Гіталова. А самому О.В. Гіталову в 1975 році за високі виробничі досягнення і впровадження у виробництво наукових методів праці і підготовку кадрів механізаторів була присуджена Державна премія СРСР.

Велику роботу Гіталов проводив як депутат Верховної Ради СРСР і член радянського комітету захисту миру. Він відвідав США і Канаду, Кубу, Францію, Бельгію, Чехословаччину. Мені випало бути з Гіталовим в делегації СРСР, які були в Болгарії, НДР, Польщі і Югославії. В Югославії ми з ним випросили у Президента міжнародної організації по кукурудзі професора Зденка Вітасовича нові високоврожайні гібриди кукурудзи, які потім були розповсюджені по всій Україні, а в Польщі у ректора Варшавської аграрної академії випросили тоді нову машину, яка робила з зеленої маси сухе зелене борошно – як важливу добавку в комбікорми. Правда, ректор попросив, щоб Гіталов допоміг їм виростити на насіння один дуже важливий сорт сонохя, який у них не виріває. Договір відбувся і ми отримали першу АВМ-04, а поляки від нас насіння сонохя. Гіталов умів випросити для бригади і для України. У США і Чехословаччині Гіталов працював як рядовий механізатор по впровадженню технології вирощування кукурудзи – про це всі газети України і СРСР писали багато.

У 1972 році видавництво «Правда» тиражем в 1,5 млн. екземплярів випустило «Думу про хліб» О.В.Гіталова. Її передрукували всі газети СРСР, в областях і районах. «Дума про хліб» стала дороговказом для всіх людей нашої держави. Приведу тільки один відгук, який був в газеті «Сільські вісті», Великого академіка-селекціонера, творця багатьох сортів пшениці В.М.Ремесла: «Дуже важлива і дуже потрібна книжка «Дума про хліб» мого старого і вірного друга, найзнаменітнішого орача, сівача, і збирача – великого хлібодара О.В.Гіталова – набула широкого розголосу не тільки в Україні і в усьому СРСР, а навіть в багатьох країнах Європи. Цією статтею Гіталов дістав повну підтримку усього нашого народу, керівництва держави, Вона повинна весь час насичуватись новими пристрастями – це не компанія, це постійна політика, політика про хліб, наш український хліб, хліб для всіх людей на планеті Земля».

Гіталов О.В. постійно рекомендував керівникам господарств турбуватися про підготовку і поповнення молодих механізаторських кадрів для бригад колгоспів і радгоспів. Разом з колективом Комишуватської середньої школи, її директором Калініченко Н.А. запропонували систему технічного навчання юнаків і дівчат – з трудового виховання старшокласників хліборобської майстерності.

На початку 1970 року О.В.Гіталов та голова колгоспу В.К.Поповкін виділили і закріпили за школою 56 га землі. І школа стала філіалом учнівської гіталовської бригади. Крім Гіталова і директора школи, наставниками в цій школі були інженер, головний агроном.

Л.І.Брежнєв в 1972 році в книжці «Воспоминания» особливу увагу приділяв створенню учнівських бригад у Комишуватській школі Кіровоградської області і високо оцінив роботу наставників в цій школі. Цей досвід було підтримано в ЦК ВЛКСМ і Міністерстві освіти СРСР. В Кіровоградській області за прикладом Комишуватської школи почали організовувати і добре працювати в Богданівській школі Знам'янського району і Онуфріївській школі імені Сухомлинського.

ЦК ВЛКСМ і Міністерство освіти СРСР 6 червня 1982 року прийняли постанову про досвід роботи Комишуватської школи і направили в ЦК ВЛКСМ усіх республік, газету «Комсомольська правда», «Учительську газету».

Навчаючи юних, Гіталов часто виступав в пресі, разом з науковцями Кіровоградської дослідної станції підготували для профтехучилищ посібник «Комплексна механізація вирощування і збирання сільськогосподарських культур».

За досягнуті успіхи молодих гіталовців бригада Комишуватської середньої школи в 1983 році нагороджена премією Ленінського комсомолу СРСР. За 20 років в бригаді Гіталова працювало 50 молодих механізаторів з членів учнівської бригади.

Випускники Комишуватської школи запропонували залишати в школі анкету «Гіталов в моєму житті», яку заповнював кожен, покидаючи рідну школу. Це стало традиційним. Ці листи є в шкільній бібліотеці. Випускниця Ольга Клименко записала: «...він уміє працювати з людьми, з повагою і турботою ставиться до односельців, до механізаторів, які трудяться поруч з ним. Він щасливий, бо вміє любити людей; випускниця Ольга Пашук: «...насамперед він добра, щира людина, з глибокою повагою ставиться до інших. Він невтомний трудівник. Він вчить нас бути добрими господарями, трудівниками на землі. І ми не можемо не виправдати його надії».

Гіталовський досвід став надбанням не тільки співвітчизників, але й зарубіжних друзів. Біля 10 років Гіталов очолював міжнародний клуб механізаторів «Кіровоград – Толбухін», членами якого були молоді українські та болгарські хлібороби.

Перший республіканський збір учнівських виробничих бригад проводився в 1973 році на базі тракторної бригади Гіталова в селі Комишувате.

У кінці роботи конференції виступив перед юними хліборобами О.В. Гіталов, він сказав: «Мої юні друзі! Робота сільського механізатора сповнена такої ж високої романтики, поезії і творчості, як і робота космонавта, токаря, пілота, учителя, лікаря і будівельника. Сміливо рушайте на незорі колгоспні і радгоспні поля. Тут у вас виростуть крила для високих злетів, великих перемог. Тут вас знайде визнання, дяка і шана людей і суспільства. Тут ви проживете яскраве, змістовне життя – головного творця на землі хліба і до хліба. Я присвятив цьому усе своє життя. Я механізатор – бригадир тракторної бригади, в якій ви сьогодні знаходитесь. За мене проголосували трудівники Кіровоградщини і вибрали у 1950 році депутатом Верховної Ради СРСР, а там – членом Президії Верховної Ради, уже більше 30 років я виконую накази моїх виборців. Я ще член Ради колгоспів СРСР, член радянського комітету захисту миру. Я радий, що Кіровоградська область за останніх 20 років була 11 раз учасником ВДНГ СРСР і України. Область займає кращі місця серед 25 областей України. По урожайності зернових – 39 центнер з гектара в тому числі пшениці 44 цнт з га – 4 місце, виробництво зерна на одну особу по 2583 кг – 1-е місце, ячменю – 38 цнт з га – 4-е, кукурудзи – 40 цнт з га – 8-е, продажу соняха державі – 1-е місце, виробництва м'яса на одну особу – 3-е, молока на душу населення – 7-е. Рентабельність сільськогосподарського виробництва – 55%, чистий прибуток – 588 млн.крб.

У досягненні цих показників – велика робота механізаторів усіх районів орденоносної Кіровоградської області.

Ряд колгоспів і радгоспів нагороджені високими держаними нагородами, в т.ч. і наш колгосп нагороджений орденом Леніна. Райони Ульяновський, Долинський і наш Новоукраїнський були першими в Україні першими визнані районами високої культури землеробства з відповідними нагородами. В область приїжджали з усіх республік СРСР і багато зарубіжних аграрників обмінювалися з нами досвідом, як краще вести виробництво на священній землі. Берегти землю як зіницю ока, Берегти і Берегти, щоб в доброму стані передати її внукам і правнукам.»

Такий був і навіки залишиться в пам'яті всього селянства і особливо Кіровоградщини

Висновки. Дуже добре, що у 2005 році Кіровоградська обласна рада заснувала обласну премію імені Олександра Васильовича Гіталова, а в цьому, 2015 році, Верховна Рада України прийняла Постанову про відзначення 100-річчя з дня народження О.В. Гіталова. Гадаю, потрібно перед Верховною Радою України ще ставити питання, щоб підняти статус премії до рівня Всеукраїнської.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Калініченко Н.А. Трудова підготовка учнів сільської школи в Україні. Друга половина XIX-XX століття. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2007. – 744 с.
2. Волок М. М. Уклін тобі, хлібе! [Текст]: [Про двічі Героя Соц. Праці механізатора колгоспу ім. XX з'їзду КПРС Новоукр. р-ну Кіровогр. обл. О. В. Гіталова / М. Волок. – Дніпропетровськ: Промінь, 1986. – 126 с.
3. Гіталов О.В. Дума про хліб / О. В. Гіталов. – К.: Політвидав України, 1972. – 14 с.
4. Гіталов О. В. Кукурудзі – комплексну механізація / О. В.Гіталов. – К.: Держвидав, 1962. – 64 с.
5. Гіталов О. В. Земле моя / О. Гіталов; Літ. запис М. С. Соколовський. – Дніпропетровськ: Промінь, 1971.–81 с.
6. Гіталов О. В. Один на сто: [про комплексну механізацію вирощування кукурудзи. З досвіду тракт. бригади колгоспу ім. XX з'їзду КПРС, Ново-Українського району, Кіровогр. обл.] / О. В. Гіталов; запис. С. І. Синегуба. – К.: Держсільгоспвидав УРСР, 1959. – 42 с.
7. Гіталов О. В. Наша передова – поле / О. Гіталов; Літ. запис В. Ф. Ганоцького; Передмова Ю. Д. Моторного. – К.: Молодь, 1986. – 96 с.: іл. – (Сер. "Бути громадянином").

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Клюй Василь Семенович – кандидат економічних наук, професор.